

« zurück blättern

ŚRUTOWAĆ v. imp., ab 1479; auch *szrotować*, *szrotować*, *szrótować*, *śrótować*. **1)** ‘sieben’ – ‘przesiewać’: (1479) 1.H.16.Jh. Matr IV 3 nr 1076, STP *Rex pistoribus... dat facultatem ad beneplacitum regium panes quoscumque, nonnisi tamen de farina bene cribata et purgata al. schrotowana pistandi*. ○ (1479) 17.Jh. AGZ IX 121, STP *Nonnisi tamen de farina bene tribata et purgata al. szolowaną (war. szrotowana, pitlowana) pistandi illisque singulis diebus pro necessitate civitatis*. – nur STP. **2)** ‘in kleine Stücke schneiden, zerlegen, teilen; auch übertr.’ – ‘kroić na kawałki, ćwiartować, dzielić; też przen.’: 1564 MAČZ 377d *Opus segmentatum, ź segmentati afferes, Szloyrżowała(!) / szrotowana / pŃtra robotá / to yest z málych sztuczek spoyona*. ○ 1781–1782 Pilch.Sen.List. 3 33, L *Jedna to przywara, zoŃtawić całkiem, czyli szrotować filozofią na drobne cząŃtki*. ○ 1781–1782 Pilch.Sen.List. 2 197, L *Przy uczcie i uroczyŃtym szrotowaniu mięsa, wszystko to, co się tylko ręką bierze, dzieli się na części*. ○ [LBel.] vor 1915 Sienk., Sw *Konie ich karmione szrutowanym i wędzonym mięsem końskim*. – L, SWIL, Sw. **3)** ‘grob mahlen; Körner und Pflanzen zu Schrot zerkleinern’ – ‘grubo mleć; rozdrabniać ziarno i rośliny na śrutę’: (†1611) 1613 SyrZiel 922, SP17 *Biegunki wŃzelákíe záwŃŃiąga rżány chleb z mąki szrotowány*. ○ 1931 Sinko Lit.I 1 228, DOR *Nazwy rozmaitych rodzajów pieŃni roboczych podaje Semos z Delos (...) Mamy więc pieŃni przy żarnach (...) pieŃń kobiet, szrutujących ziarno w stepie*. ○ 1954 Kalend.Spoż.II 781, DOR *Przed tłoczeniem oleju nasiona duże (kopro, ziarna palmowe) są łamane i szrutowane*. – CN, TR, L, SWIL, Sw, DOR (roln. spoż.). **4)** ‘kürzen, abbrechen’ – ‘skracać, przerywać’: [hapax] 1691 Bardz.Luk. 90, L *Miia iuz i ofŃatni frukt długiéy miłóŃci, Szrotuią swoje zále w téy okoliczności, Oboie się nie żegnaią*. – L, SWIL (fig.), Sw. **5)** ‘Gewehrschrot herstellen’ – ‘wytwarzać śrut’: SWIL (myś.). **6)** ‘mit Hilfe von Gußeisenschrot Zunder und Rost entfernen’ – ‘usuwać mechanicznie zgorzeliny i rdzę za pomocą śrutu żeliwnego’: DOR (techn.). **7)** ‘mit Schrot schießen; mit Schrot überziehen’ – ‘strzelać śrutem; przebijać, zasypywać śrutem’: [hapax] 1966 Pauk.Po burzy 20, DOR *Wzmożona palba, jakże dziwnie, kolorowymi liniami szrutują strzały czerń nocy*. – nur DOR (przen.).
◇ **Var:** *szrotować* v. imp. – SWIL (nieuż.); *szrotować* v. imp., (1479) 1.H. 16.Jh. Matr IV 3 nr 1076, STP – STP, MAČZ, TR, L, SWIL, Sw; *szrótować* v. imp. – CN; *śrótować* v. imp. – Sw; *śrutować* v. imp., vor 1915 Sienk., Sw – Sw, DOR. ◇ **Etym:** **1)** mhd. *schröten* v., ‘abschneiden, zerhauen’, LEX, nur für Inh. 2, 3. **2)** nhd. *schroten* v., ‘hauen, grob schneiden, zermalmen’, GRI, nur für Inh. 2, 3, 6. ◇ **Hom:** †*szrotować*. ◇ **Der:** *oszrotować* v. pf., [hapax] (†1611) 1613 Syr.Ziel. 994, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 3;

poszrotować v. pf., 1636 Żebr.Ow. 2, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 2, 3;
wyszrotować v. pf., zuerst geb. L, nur für Inh. 2, 3; *pośrótować* v. pf., vor
1908 Sienk., Sw, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 2; *ześrótować* v. pf., zuerst
geb. Sw, nur für Inh. 7; *ześrutować* v. pf., [hapax] 1951 Upr.rośl.II 555,
DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 3; *pośrutować* v. pf., zuerst geb. DOR,
nur für Inh. 3. ❖ Da die ersten Belege für *śrutować* über 60 Jahre früher
auftreten als diejenigen für *śrut*, kann man an eine direkte Entlehnung des
Verbs denken statt an eine Ableitung. Andererseits fällt eine enge
Verbindung zwischen Verb und Substantiv auf (vgl. Inhalt 3 oben und
Inhalt 2 bei ↑*śrut* und die Unterschiede zwischen den Daten der Erstbelege).

◀ *zurück blättern*